

STAVOVI STUDENATA UČITELJSKOG STUDIJA O UKLJUČIVANJU INTERKULTURALIZMA U NASTAVU GLAZBENE KULTURE

Sažetak: *Interkulturalizam je stvarna aktualizacija i interakcija raznih etničkih kultura u svim svojim segmentima specifičnosti na jednom prostoru. Međusobnim prožimanjem kultura uspostavlja se komunikacija i dijalog u različitosti. Jedan od načina uspostavljanja dijaloga je glazba kao potencijalni rasadnik pluralističkih ideja, misli i horizonta. Cilj ovog rada je ispitati stavove studenata druge (N=161) i četvrte (N=149) godine učiteljskog studija Učiteljskog fakulteta u Zagrebu s odsjecima u Čakovcu i Petrinji prema uključivanju glazba svijeta (World Music) u nastavu Glazbene kulture u nižim razredima osnovne škole. U radu se ispituju stavovi studenata prema uključivanju glazba svijeta u glazbenu nastavu, njihove preferencije prema glazbama svijeta, postojanje utjecaja dobi i mjesta studiranja na stavove prema uključivanju glazba svijeta u nastavu Glazbene kulture i na preferencije studenata o glazbama svijeta te stavovi studenata prema mogućnosti ostvarivanja korelacije između interkulturalne glazbene nastave i ostalih nastavnih predmeta. Rezultati pokazuju kako većina studenata ima pozitivan stav prema glazbama svijeta i njihovu uključivanju u nastavu Glazbene kulture kao oblik prevladavanja predrasuda o određenim etničkim skupinama. Ne postoji značajan utjecaj dobi i mjesta studiranja na stavove studenata prema uključivanju glazba svijeta u nastavu Glazbene kulture ni na njihove preferencije prema glazbama svijeta. Autorice sugeriraju mogućnost proširivanja nastavnih programa Glazbene kulture uvođenjem različitih primjera glazba svijeta.*

Ključne riječi: *glazbena nastava, glazbe svijeta, interkulturalizam*

1. Uvod

Interkulturalizam je aktivna i pozitivna interakcija pojedinca i skupine koja je određena vlastitim jezikom, običajima, religijom, nacionalnosti i etičnosti. Pozitivan odnos odražava se na pluralizam ideja, mišljenja, toleranciju, slobodu i demokraciju u današnjem multikulturalnom društvu. Interkulturalnost kao pojava označava ispreplitanje raznih etničkih kultura na jednom prostoru, a njihovim

međusobnim prožimanjem realizira se kulturna komunikacija i dijalog (Topić, 2010.). Interkulturalizam je stvarna aktualizacija i interakcija različitosti. Pretpostavlja suodnos, razmjenu i susret različitih, ali u odnosu ravnopravnih kultura (Previšić, 1996.; Svalina, 2010.). Kako je interkulturalizam važno političko, a time i obrazovno pitanje, Vijeće Europe u Bijeloj knjizi o interkulturalnom dijalogu (2008.) interkulturalizam definira kao proces otvorene razmjene gledišta između pojedinaca, skupina s različitim etničkim, kulturnim, vjerskim i jezičnim pozadinama i nasiljem na temelju uzajamnog razumijevanja i uvažavanja, čije različite aspekte prožima ciljano poštovanje ljudskih prava, demokracije i vladavine prava. Odnosi se na sve razine u okviru društava Europe te između Europe i šireg svijeta.

Važno rasadište interkulturalnih vrijednosti jesu odgojno-obrazovne institucije. Njihova je odgovornost pripremiti djecu i mlade ljude za aktivni, interkulturalni život, osposobiti ih i odgojiti za život u zajednici promičući vrijednosti, poštivanje, toleranciju, demokratičnost i otvorenosti prema raznolikosti. Učitelji svojim primjerom trebaju biti uzor u njegovanju interkulturalnog dijaloga (Council of Europe Ministers of Foreign Affairs, 2008.; Kragulj i Jukić, 2010.; Sekulić – Majurec, 1996.).

Interkulturalizam je usko povezan s pojmom kulturnog identiteta, koji je odraz autentičnost i izvornosti neke kulture kojoj pripada pojedinac i društvena skupina. Glazba, kao ljudska tvorevina, dio je ljudskog ponašanja. Za razumijevanje i upoznavanje glazbenih struktura potrebno je upoznati ljudsko ponašanje i način života u kojem ta glazba nastaje (Merriam, 2000.). Glazbeno obrazovanje svojom materijom može pridonijeti rušenju predrasuda i strahova jer glazba svojim načinom djelovanja sugerira miran suživot domaćih sa strancima i pokraj stranaca (Šulentić – Begić, 2010.). Interkulturalni pristup učenju zahtijeva organizaciju obrazovanja kako bi učenici mogli razvijati senzibilitet, razumijevanje i poštivanje etničke specifičnosti (Dobrota, 2007.). Interkulturalnost u nastavi Glazbene kulture pruža slikoviti dijapazon različitosti svijeta u pjesmi, instrumentariju i kulturi. Interkulturalni koncept glazbene nastave obogaćuje glazbeno iskustvo djece (Anderson i Cambell, 2011.; Dobrota 2012a.).

Svim ljudima zajednička je svojstvenost stvaranja zvuka, kreiranje praktičnih i teorijskih pravila prema kojima se organizira zvuk, uporaba glazbenih zvukova na vrlo specifičan način unutar definiranog kulturnog okvira. Učenje interkulturalnih glazbenih sadržaja treba biti proučavano u kontekstu običaja i kulture skupine. Svaka izolacija glazbe iz prirodnog okruženja može oduzeti vrijednost nekoj glazbi i naštetiti njezinu konceptu realnosti. Kako je umjetnost, općenito, proces u kojem se istražuje, otkriva i odgovara na osnovna pitanja o tome tko smo, odakle smo i zašto smo ovdje, ljudska glazba izražava specifičnost ljudske naravi i psihe. Osnovna filozofija poučavanja glazba svijeta temelji se na egzistencijalnim pitanjima i promišljanjima o smislenosti života. Palmer (2008.) smatra ka-

ko je interkulturalne programe lakše slijediti ako se traga za takvim odgovorima, za onime što znamo, što cijenimo i što diktira etičnost u ponašanju. Autor navodi imperATIVE prema kojima nastaje i prema kojima se oblikuje glazba. To su:

- imperativ okruženja (geografski, meteorološki i topografski uvjeti utječu na glazbeno ponašanje, npr. materijali iz okruženja služe kao instrumenti...);
- lokalni (javni) zajednički imperativ (način života i političke strukture mogu utjecati na putove razvoja glazbe);
- psihofizički imperativ (račva se u dva smjera, a to su fiziološke karakteristike ljudi: visina, težina, oblik usta, dužina udova, kapacitet pluća... i osobnost: sklonosti, učenje, mogućnosti...).

Uključivanje glazba svijeta u proces odgoja i obrazovanja zahtijeva određene pretpostavke. To su: autentičnost glazbenih materijala, ciljevi i svrha kurikuluma, učenje kroz umjesto učenje o, kvalifikaciju učitelja glazbe za interkulturalizam, upoznavanje s materijalima i okolinom proučavanja. Ključna komponenta bilo kojega glazbenog programa je dovoljno obrazovani učitelj s izvjesnom osobnošću i s primjerenim znanjem o glazbi svijeta.

Prednosti interkulturalizma u nastavi Glazbene kulture su: istraživanje glazba svijeta, poticanje interkulturalnog i interakcijskog razumijevanja, upoznavanje glazba svijeta, širenje slušalačkog iskustva, osvještavanje postojanja raznolikosti, otkrivanje novih glazbenih konstrukcija kojima se prepoznaju specifičnosti i logika svake glazbe, razvija se veća glazbena fleksibilnost prema drugim glazbama, tzv. polimuzikalnost. Glazbena fleksibilnost uključuje lakše razumijevanje novih glazba i njihovih elemenata, što se reflektira na lakše poimanje vlastite glazbe (Anderson i Cambell, 2011.). Proces uključivanja interkulturalizma u nastavu Glazbene kulture može se realizirati pjevanjem pjesmica, sviranjem specifičnih instrumenata, izradom instrumenata, improvizacijom uz pokret i ples te fokusirano slušanje. Takvi sadržaji pogodni su i za korelacijske postupke. Povezivanjem strukturalnih sastavnica glazbenog djela i sastavnica ostalih predmeta ostvaruje se međupredmetna korelacija (Dobrota, 2012b.). Interkulturalni sadržaji glazbene nastave, zbog svoje specifičnosti i raznolikosti, spretno koreliraju s umjetničkim područjem (likovnom kulturom), s plesom kao dijelom tjelesne i zdravstvene kulture te sa stranim jezikom.

Prema Volk (2004.) interkulturalizam u obrazovanju temeljen je na dvjema premisama: studenti trebaju shvatiti postojanje raznolikosti populacije i pokušati razumjeti svijet i društvo u kojem žive. Učenje glazbe u interkulturalnom kontekstu podrazumijeva uključivanje glazbe iz raznih kultura u proces nastave pružajući učenicima perspektive svijeta. Uključivanje interkulturalizma u opće obrazovanje pomaže u razvoju socijalnih odnosa, daje uvid u demografsku sliku svijeta, pruža otvaranje prema svijetu i kulturama. Postoji još jedan razlog, a radi se

o globalnom razlogu koji podrazumijeva toleranciju pri korištenju resursa prirode i poštivanje svih stanovnika zemlje.

Postoje različiti, ali jednako vrijedni glazbeni sustavi u svijetu, a sva glazba postoji u kulturnom kontekstu. Glazbena nastava treba biti prožeta interkulturalnim karakterom, reflektirati raznolikost društva, ukazivati na autentičnost koja je determinirana ljudima unutar glazbene nastave i kulture. Danas širenje glazba svijeta i njezinu demokratizaciju olakšavaju mediji. Rasprostranjenost i dostupnost različite glazbe, u obliku zvučnog zapisa, izvrstan su potencijal za uključivanje i upoznavanje glazba svijeta (Manuel 1990.; Kragulj i Jukić, 2010.).

Cilj je glazbenog obrazovanja u multikulturalnom društvu, prema Dobroti i Kovačević (2007.), otvorenost kulturnoj realnosti i raznolikosti. Pluralistički koncepti glazbene nastave osnažuju kritički duh u doticaju s različitim glazbama odražavajući suvremenost i suverenost glazbe, ali istovremeno ukazujući na jednaku estetsku i pedagošku vrijednost svih glazba.

2. Cilj, problemi i hipoteze istraživanja

Cilj istraživanja bio je ispitati stavove studenata učiteljskog studija prema uključivanju glazba svijeta u nastavu Glazbene kulture u nižim razredima osnovne škole. U skladu s tako formuliranim ciljem izdvojeni su sljedeći problemi:

1. ispitati kakav je stav studenata prema uključivanju glazba svijeta u glazbenu nastavu;
2. ispitati kakve su preferencije studenata prema glazbi svijeta;
3. ispitati postoji li utjecaj dobi studenata na stavove prema uključivanju glazba svijeta u nastavu Glazbene kulture;
4. ispitati postoji li utjecaj dobi na preferencije prema glazbi svijeta;
5. ispitati kakvi su stavovi studenata Učiteljskog fakulteta prema mogućnosti ostvarivanja korelacije između interkulturalne glazbene nastave i ostalih nastavnih predmeta;
6. ispitati postoji li razlika između studenata Učiteljskog fakulteta koji studiraju u Zagrebu, Čakovcu i Petrinji s obzirom na doživljaj određenih skladba iz glazba svijeta.

Sukladno postavljenim problemima hipoteze glase:

H1: Studenti Učiteljskog fakulteta imaju pozitivan stav prema uključivanju glazba svijeta u glazbenu nastavu.

H2: Studenti pokazuju sklonost prema glazbi svijeta.

H3: Ne postoji utjecaj spol na stavove studenata prema uključivanju glazba svijeta u nastavu Glazbene kulture.

H4: Ne postoji utjecaj dobi na preferencije studenata prema glazbama svijeta.

H5: Studenti imaju pozitivan stav prema mogućnosti ostvarivanja korelacije između interkulturalne nastave GLAZBENE kulture i ostalih nastavnih predmeta.

H6: Ne postoji utjecaj mjesta studiranja na doživljaj određenih skladba iz glazba svijeta.

2.1. Metoda

2.1.1. Uzorak ispitanika

Istraživanje je provedeno u akademskoj godini 2012./2013. Upitnik je proveden na uzorku od 310 studenata. Ispitanici su bili studenti učiteljskog studija Učiteljskog fakulteta u Zagrebu (N=160), Odsjeka u Čakovcu (N=103) i Petrinji (N=47). Upitnik su ispunjavali studenti 2. godine učiteljskog studija (N = 161, 51,94 %) i 4. godine učiteljskog studija (N = 149, 48,06 %). Cijeli uzorak činilo je 95,5 % studentica i 4,5 % studenata.

Tablica 1. Struktura uzorka (N=310)

<i>Mjesto studija</i>	<i>Godina studija</i>	<i>Spol</i>	<i>N</i>
Zagreb	Druga	M	1
		Ž	77
	Četvrta	M	4
		Ž	78
Čakovec	Druga	M	3
		Ž	54
	Četvrta	M	3
		Ž	43
Petrinja	Druga	M	0
		Ž	26
	Četvrta	M	3
		Ž	18
Ukupno			310

2.1.2. Instrument i postupak ispitivanja

Za potrebe istraživanja konstruiran je upitnik koji sadrži deset pitanja objektivnog (spol, godina studija) i subjektivnog tipa (mišljenje o određenim pojavama) pri čemu su upotrijebljene dihotomno stipulirane čestice (da – ne) i ljestvica stupnja slaganja s tvrdnjama mjerenja skalom Likertova tipa u obliku slušnog upitnika (pet glazbenih primjera iz glazba svijeta uzetih prema Dobrota i Reić Ercegović, 2009.). Devet pitanja zatvorenog je tipa, a deseto je pitanje otvorenog tipa.

Sudionicima je objašnjena svrha provođenja istraživanja, zajamčena im je anonimnost te su zamoljeni da iskreno i precizno odgovaraju na pitanja. Zvučni je upitnik bio osmišljen tako da ispitanici, nakon odslušano glazbenog ulomka, na ljestvici Likertova tipa, zaokruživanjem brojeva od jedan do pet, procijene stupanj svidanja pojedinog ulomka.

Tablica 2. Glazbeni primjeri u zvučnom upitniku

<i>Glazbe svijeta</i>	Julian Avalos (Peru): Guajira Bonita
	Ernest Ranglin (Jamajka): Below the Bassline
	Los Tradicionales de Carols Puebla (Kuba): Dilema
	James “Bla” Pahinui (Havaji): Gabby Kai
	Ricardo Lemvo & Makibna Loca (Kongo): La Milonga de Ricardo en Cha-cha-cha

2.1.3. Obrada podataka i upotrijebljene statističke metode

Dobiveni podaci uneseni su u računalni program za statističku obradu podataka (SPSS 19.0). Za osnovnu analizu podataka upotrijebljena je opisna statistika. Za nominalne i ordinalne varijable izračunani su deskriptivni pokazatelji izraženi u frekvencijama (f) i postocima (%), aritmetičkim sredinama (M), dominantnim vrijednostima (mod), središnjim vrijednostima (Md) i standardnim devijacijama. Hipoteze su se provjerile pomoću statističkih testova. Korišteni su Hi kvadrat test, neparametrijski Mann Whitney test i Kruskal Wallis test.

2. 2. Predstavljanje rezultata i interpretacija

Što se tiče prve hipoteze **H1**: “Studenti Učiteljskog fakulteta imaju pozitivan stav prema uključivanju glazba svijeta u glazbenu nastavu”, dobiveni su sljedeći rezultati.

Tablica 3. Stavovi studenata o uključivanju glazba svijeta u glazbenu nastavu.

<i>Nastavni program Glazbene kulture treba obogatiti primjerima glazbe svijeta</i>							χ^2 -test	
	f	%	Valjani %	M	mod	SD	Stat.	sig
Da	296	95,5	95,5	1,05	1	0,208	256,529	0,000*
Ne	14	4,5	4,5					
Total	310	100,0	100,0					

* $p \leq 0,05$

U Tablici 3 vidljivo je kako 95,5 % studenata cijelog uzorka procjenjuje da nastavni program Glazbene kulture u nižim razredima osnovne škole treba obogatiti primjerima glazba svijeta, što je vrlo visoka preferencija. *S obzirom na dobivene rezultate potvrđuje se H1 hipoteza kojom je pretpostavljeno da studenti Učiteljskog fakulteta imaju pozitivan stav prema uključivanju glazba svijeta u glazbenu nastavu.*

H2: Studenti pokazuju sklonost prema glazbi svijeta.

Kao što je vidljivo iz Tablice 4, 92,9 % studenata iz uzorka procjenjuje da voli slušati glazbu svijeta, što je vrlo visoka preferencija. S obzirom na distribuciju čestice (hi kvadrat) riječ je o disproporciji između teorijskih i opaženih frekvencija (da: residual +133, ne: residual -133), a sukladno vrijednosti na skali o vrlo visokoj preferenciji.

Tablica 4. Studenti imaju sklonosti prema glazbama svijeta.

<i>Volim slušati glazbe svijeta</i>							χ^2 -test	
	f	%	Valjani %	M	mod	SD	Stat.	sig
Da	288	92,9	92,9	1,07	1	0,257	228,245	0,000*
Ne	22	7,1	7,1					
Total	310	100,0	100,0					

* $p \leq 0,05$

S obzirom na dobivene rezultate potvrđuje se H2 hipoteza kojom je pretpostavljeno da studenti pokazuju sklonost prema glazbi svijeta.

H3: Ne postoji statistički značajna spolna razlika s obzirom na procjenu o uključivanju glazbe svijeta u nastavu Glazbene kulture.

Tablica 5. Razlike u spolu s obzirom na stav o uključivanju glazba svijeta u nastavu Glazbene kulture

Mann Whitney test - rangovi							
	Spol	N	M _{rank}	Sum _{rank}	U	Z	p
Nastavni program Glazbene kulture treba obogatiti primjerima glazba svijeta	Muško	14	181,71	2544,00	1705,000	-3,114	,002
	Žensko	296	154,26	45661,00			
	Total	310					

Uzevši u obzir veliku spolnu disproporciju, korišten je neparametrijski Mann Whitney test. Muški spol ima viši rang, a na razini statističke značajnosti Mann Whitney test implicira da studentice više procjenjuju kako nastavni program Glazbene kulture treba obogatiti primjerima glazbe svijeta (1 - da, 2 - ne). *S obzirom na dobivene rezultate, potvrđuje se H3 hipoteza kojom je pretpostavljeno da ne postoji statistički značajna spolna razlika s obzirom na procjenu o uključivanju glazbe svijeta u nastavu Glazbene kulture.*

H4: Dob ne utječe na preferencije studenata o glazbama svijeta.

Tablica 6. Sklonost glazbi svijeta ne ovisi o dobi studenata

Mann Whitney test - rangovi							
	Godina studija	N	M _{rank}	Sum _{rank}	U	Z	p
Studenti pokazuju sklonost glazbi svijeta bez obzirom na godinu studija	Druga	161	157,02	25279,50	11750,500	-,696	,487
	Četvrta	149	153,86	22925,50			
	Total	310					

Kao što je vidljivo iz Tablice 4, Mann Whitney test nije na razini statističke značajnosti, čime se potvrđuje H4, odnosno ne postoji razlika između studenata druge i četvrte godine u preferenciji slušanja glazbe svijeta.

H5: Studenti pokazuju pozitivan stav prema mogućnosti ostvarivanja korelacije između interkulturalne nastave Glazbene kulture i ostalih nastavnih predmeta.

Tablica 7. Korelacija između interkulturalne nastave
Glazbene kulture i ostalih nastavnih predmeta

<i>Ostvarivanja korelacije između interkulturalne nastave Glazbene kulture i ostalih nastavnih predmeta</i>							χ^2 -test	
	f	%	Valjani %	M	mod	SD	Stat.	sig
Da	293	94,5	94,5	1,05	1	0,228	245,729	0,000*
Ne	17	5,5	5,5					
Total	310	100,0	100,0					

* $p \leq 0,05$

Iz Tablice 7 može se vidjeti kako 94,5 % studenata iz uzorka procjenjuje da postoji mogućnost uspostavljanja korelacije između interkulturalne glazbene nastave i ostalih predmeta, što je vrlo visoka preferencija. S obzirom na distribuciju čestice (hi kvadrat) riječ je o disproporciji između teorijskih i opaženih frekvencija (da: residual +138, ne: residual -138), a sukladno vrijednosti na skali o vrlo visokoj preferenciji. *Time se potvrđuje H5, kojom studenti pokazuju pozitivan stav prema mogućnosti ostvarivanja korelacije između interkulturalne nastave Glazbene kulture i ostalih nastavnih predmeta.*

U Tablici 8 može se iščitati stav ispitanika o međupredmetnim korelacijama s interkulturalizmom u nastavi Glazbene kulture u osnovnoj školi. U upitniku su bili ponuđeni svi predmeti u nižoj osnovnoj školi izuzev izbornog predmeta Vjeronauka. Najviše ispitanika smatra da je korelacija sa stranim jezikom najveća (80,3 %), a najmanja je korelacija s predmetom Matematike (7,4 %).

Tablica 8. Predmeti u korelaciji s interkulturalizmom u glazbenoj nastavi
u nižim razredima osnovne škole

<i>Predmeti u korelaciji s interkulturalizmom u glazbenoj nastavi u nižim razredima osnovne škole</i>		f	%
Hrvatski jezik	da	179	57,7
	ne	131	42,3
	Total	310	100,0
Strani jezik	da	249	80,3
	ne	61	19,4
	Total	310	100,0

Priroda i društvo	da	198	63,8
	ne	112	36,2
	Total	310	100,0
Matematika	da	23	7,4
	ne	287	92,6
	Total	310	100,0
Likovna kultura	da	236	76,1
	ne	74	23,9
	Total	310	100,0
Tjelesna i zdravstvena kultura	da	197	63,5
	ne	113	36,5
	Total	310	100,0

H6: Ne postoji statistički značajna razlika između studenata Učiteljskog fakulteta koji studiraju u Zagrebu, Čakovcu i Petrinji s obzirom na doživljaj navedenih skladba.

Ovom hipotezom pretpostavlja se o izostanku efekta u postojanju razlika među uzorcima u populaciji jer se pretpostavljalo da će studenti sa svih triju lokacija (Zagreb, Čakovec i Petrinja) podjednako iskazati sklonosti prema primjerima iz glazba svijeta i zato je postavljena kao nul hipoteza. Naime, riječ je petostupanjskoj skali na kojoj su studenti procijenili svoj doživljaj navedenih skladba. Vrijednosti na skali su: 1 - ne uživam u potpunosti, 2 - ne uživam, 3 - djelomično uživam, 4 - uživam, 5 - u potpunosti uživam. Osnovne deskriptivne vrijednosti prikazane su u Tablici 9.

Tablica 9. Primjeri skladba iz glazba svijeta

Naziv skladbe	N	M	mod	SD
V9.1 Julian Avalos (Peru): Guajira Bonita	310	4,14	4	,786
V9.2 Ernest Ranglin (Jamajka): Below the Bassline	310	3,46	3	,997
V9.3 Los Tradicionales de Carols Puebla (Kuba): Dilema	310	3,82	4	,919
V9.4 James "Blá" Pahinui (Havaji): Gabby Kai	310	3,12	3	,992
V9.5 Ricardo Lemvo & Makibna Loca (Kongo): La Milonga de Ricardo en Cha-cha-cha	310	4,58	5	,737

U Tablici 9 iz vrijednosti mjera centralne tendencije vidi se pozitivan doživljaj navedenih skladba. Najviši doživljaj studenti imaju prema skladbi V9.5 u Cha – cha - cha ritmu, koja je jedna od najpopularnijih i najprepoznatljivijih plesnih latinoritmova, dok je najslabiji doživljaj skladbe s Havaja (V9.4), koja je po svojim glazbenoizražajnim sastavnicama mirnijeg tempa s ponavljanjem istih melodijskih obrazaca u dugom interludiju prije nastupa teme koju donosi havajska gitara.

Za testiranje H6 primijenjen je Kruskal Wallis test (Tablica 10).

Tablica 10. Utjecaj mjesta studiranja na doživljaj navedenih skladba

<i>Utjecaj mjesta studiranja na doživljaj navedenih skladba</i>						
	Mjesto studiranja	N	M_{rank}	χ^2 -test	df	Asymp. Sig.
V9.1 Julian Avalos (Peru): Guajira Bonita	Petrinja	48	152,61	0,196	2	0,907
	Čakovec	102	153,76			
	Zagreb	160	157,47			
V9.2 Ernest Ranglin (Jamajka): Below the Bassline	Petrinja	48	148,28	1,602	2	0,449
	Čakovec	102	149,55			
	Zagreb	160	161,46			
V9.3 Los Tradicionales de Carols Puebla (Kuba): Dilema	Petrinja	48	140,59	16,242	2	0,000*
	Čakovec	102	133,09			
	Zagreb	160	174,26			
V9.4 James "Bla" Pahinui (Havaji): Gabby Kai	Petrinja	48	138,50	5,804	2	0,055
	Čakovec	102	146,16			
	Zagreb	160	166,56			
V9.5 Ricardo Lemvo & Makibna Loca (Kongo): La Milonga de Ricardo en Cha-cha-cha	Petrinja	48	143,69	2,299	2	0,317
	Čakovec	102	162,75			
	Zagreb	160	154,43			

a. Kruskal Wallis Test * $p \leq 0,05$

Kao što je vidljivo iz rezultata Kruskal Wallis testa, samo na jednoj skladbi postoji statistički značajna razlika između studenata središnjice Učiteljskog fakulteta i Odsjeka u Čakovcu i Petrinji. Riječ je o skladbi V9.3. s Kube u izvedbi Los Tradicionales de Carols Puebla pod nazivom Dilema. Dakle, na 4 (od uku-

pno 5) skladba studenti Petrinje, Čakovca i Zagreba ne razlikuju se u doživljaju, a time se djelomično potvrđuje H6.

U pitanju otvorenog tipa u kojem su se studenti izjasnili i dali svoje mišljenje o prednostima i nedostacima uključivanja interkulturalizma u nastavu Glazbene kulture u niže razrede osnovne škole, mnogi su studenti dali više odgovora za prednosti ili nedostatke, a odgovori su izraženi u postocima s obzirom na učestalost njihova ponavljanja na cjelokupnom uzorku ispitanika.

Za uključivanje interkulturalizma u nastavu Glazbene kulture u osnovnu školu bilo je znatno više prednosti nego nedostataka prema mišljenju studenata. Interkulturalizam prema mišljenju studenta Učiteljskog fakulteta potiče širenje kulturnih obzora, upoznavanje, poštivanje i razvoj interesa za nove kulture, običaje i pripadajuću im glazbu (61,3 %). Drugo najučestalije mišljenje bilo je da može pomoći u prevladavanju predrasuda, smanjenju diskriminacije i da potiče toleranciju (34,2 %), potom da stvara bolju atmosferu u razredu jer bi nastava bila raznovrsnija i življa (6,5 %). Interkulturalizam može potaknuti i istraživačko učenje o novim kulturama i jezicima (5,2 %), širenju općeg znanja o kulturi (4,8 %), kao i mogućnost usporedbe kultura (0,9 %), upoznavanje svijeta (1,3 %), stjecanje osjećaja pripadnosti cijelom svijetu (0,3 %). Interkulturalizam u nastavi Glazbene kulture potiče uživanje u glazbi, razvija ljubav prema glazbi (3,2 %), omogućuje dodatno glazbeno obrazovanje i širi izbor sadržaja za djecu (5,2 %), pomaže u povezivanju sadržaja ili korelaciji s ostalim odgojno-obrazovnim područjima (2,5 %). Djeluje motivirajuće za upoznavanje plesova i raznih sadržaja određene kulture (0,9 %). Može imati utjecaja na razvoj sluha i ritma (0,9 %), na glazbeni ukus i obogaćenje estetskog vrednovanja glazbe bez obzira na njezino podrijetlo (1,6 %), na razvoj mašte i kreativnosti (0,6 %). Ujedno može osvijestiti očuvanje vlastite kulturne tradicije i dati veću pozornost domaćoj glazbi (0,3 %).

Studenti smatraju da je najveći nedostatak uključivanja interkulturalizma u nastavu Glazbene kulture u nižim razredima osnovne škole nedovoljno vremenskog prostora u nastavnom planu i programu Glazbene kulture (6,8 %), mogućnost zapostavljanja domaće glazbe ili klasične, umjetničke glazbe (5,5 %). Neki studenti smatraju kako bi bilo teško odabrati dobre i kvalitetne primjere iz glazba svijeta, a da se svide učenicima (4,8 %) jer jedna skladba ne može prezentirati jednu kulturu (0,3 %). Nastavni programi ionako imaju previše sadržaja za malu satnicu (2,3 %), a nastavnici su nedovoljno educirani za takve sadržaje (1,9 %), što može dovesti do nerazumijevanja među učenicima. Nedostatak je nepoznavanje jezika (1,6 %) i teškoće u razumijevanju (0,3 %). Prema mišljenju nekih studenata naše su škole tradicionalno orijentirane i "krute" te se često odupiru mogućnosti promjene (0,6 %). Interkulturalizam može imati i obrnuti efekt, da učenici stvore predrasude prema nekim kulturama (1,9 %). Neki studenti smatraju da interkulturalizam treba uvesti u više razrede osnovne škole jer su djeca možda premala da shvate neke sadržaje (1,3 %).

3. Zaključna razmatranja

Interkulturalna nastava otvara putove i pruža izazove nastavnicima i učenicima za bolje razumijevanje, istraživanje svijeta i vlastitog naslijeđa. Davne 1967. godine u Tanglewoodu u Massachusettsu na simpoziju *Glazba u američkom društvu* zaključilo se kako "...Nastavnom programu pripada glazba svih razdoblja, stilova, forma i kultura. Glazbeni repertoar trebao bi proširiti i obuhvatiti glazbu našeg vremena u svojoj bogatoj raznolikosti, uključujući trenutno popularnu tinejdžersku i avangardnu glazbu, američku folklornu glazbu i glazbu drugih kultura" (Choate, 1968.; 139, navedeno u Dobrota, 2009.). Škola ima osebujnu ulogu aktualizacije i ucjepljenja raznih kultura stvarajući ozračje bogatstva i novih iskustava. Djeca u svojem osnovnoškolskom obrazovanju razvijaju vještine, znanja i stavove prema glazbi. U tom razdoblju treba im ponuditi, motivirati ih i poticati otvorenosti prema novim i drugačijim kulturama. Djeca u doticaju s takvim sadržajima, od predškolskog razdoblja, kroz osnovnu i srednju školu, mogu na autentičan način učiti glazbu svijeta pjevajući pjesmice, svirajući i izrađujući specifične instrumente svijeta. Provođenje takvih glazbenih sadržaja u nastavi podrazumijeva spremnost i osposobljenost učitelja (Anderson i Campbell, 2011.).

Razlozi glazbenog interkulturalizma u nastavi jesu uloga glazbe u društvu kao dio neverbalne komunikacije ili u kontekstu rituala i obreda. Glazba se treba učiti zbog glazbe, odnosno razlučivati na specifične elemente određene glazbe uz mogućnost komparacije s poznatim. Time se potiče razumijevanje glazbenih koncepata, estetike, tolerancija na nove, drugačije zvukove (Dobrota, 2007.). To obogaćuje estetski razvoj pojedinca. Interkulturalizam u nastavi Glazbene kulture nije moguć bez kritičkog pristupa glazbenom poučavanju i učenju. Kritičko razmišljanje nije moguće bez interkulturalne perspektive (Volk, 2004.). Interkulturalizam nije samo širenje horizonata ili stjecanje interkulturalnih vještina na individualnoj razini, već je i njegovanje jednakosti i pravednosti za jačanje odnosa unutar glazbene prakse kroz interkulturalizam (Bradley, 2005.).

U svojoj esenciji svaka je glazba etnička jer je produkt određenog mjesta i vremena, određene skupine ljudi i njihovih uvjerenja. Ona je odraz interpretacije prirodnih, psiholoških i fizičkih fenomena iz okruženja pojedinca. Uključivanjem raznih glazba svijeta u proces odgoja i obrazovanja razmjenjuju se kulturna i estetska bogatstva oplemenjujući i produbljujući glazbene kontakte, modelirajući tako globalni način razmišljanja.

Literatura

1. Anderson, William M.; Campbell, Patricia Shehan (2011.): *Multicultural Perspectives in Music Education*. 3ed. Edition. Plymouth: The Rowman and Littlefield Publishing Group, Inc.
2. Bradley, Deborah (2006.): Music Education, Multiculturalism, and Anti-Racism – Can We Talk?, *Action, Criticism & Theory for Music Education*, (ed. Regelski, Th. A., Bowman, W., Coan, D. A.), 5(5) URL: <http://act.maydaygroup.org/> (26.4.2013.)
3. Council of Europe Ministers of Foreign Affairs (2008.): *White Paper on intercultural Dialogue*. URL: http://www.coe.int/t/dg4/intercultural/Source/White%20Paper_fi_nal_revised_EN.pdf (21.6.2013).
4. Dobrota, Snježana (2007.): Glazbeno obrazovanje i kultura mladih, u: Previšić, V., Šoljan, N., Nikola, N., Hrvatić, N. /ur./, *Pedagogija: prema cjelovitnom obrazovanju i društvu znanja*, Sv. 2. Prvi kongres pedagoga Hrvatske Zagreb, 19.-21. rujna 2007., Zagreb: Hrvatsko pedagoško društvo, str. 166-173.
5. Dobrota, Snježana (2009.): Interkulturalno glazbeno obrazovanje, u: Ivon, Hicela /ur./ *Djeca i mladež u svijetu umjetnosti*, Centar za interdisciplinarnu studiju - Studia Mediterranea. Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu. Hrvatski pedagoško-književni zbor, Ogranak Split, str. 157 – 169.
6. Dobrota, Snježana (2012a.): Glazba između pedagogije, kulture i jezika, *Pedagoška istraživanja* 9 (1-2): 155 – 164.
7. Dobrota, Snježana (2012b.): Korelacija u glazbenoj nastavi, *Tonovi, časopis glazbenih i plesnih pedagoga* 27 (1): 18-23.
8. Dobrota, Snježana; Kovačević, Sonja (2007.): Interkulturalni pristup nastavi glazbe, *Pedagoška istraživanja* 4 (1):119-129.
9. Dobrota, Snježana; Reić Ercegović Ina (2009.): Glazbene preferencije mladih s obzirom na neke sociodemografske varijable, *Odgojne znanosti* 11(2): 129_146.
10. Kragulj, Snježana; Jukić, Renata (2010.): Interkulturalizam u nastavi, u: Peko, A./Sablić, M./Jindra, R. /ur./ *Zbornik radova s 2. međunarodne konferencije Obrazovanje za interkulturalizam*, Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku/Učiteljski fakultet u Osijeku/Nansen Dijalog Centar Osijek, str.169 – 190.
11. Manuel, Peter (1990.): *Popular Music of Non – Western World*, Oxford: Oxford University Press. Inc.
12. Merriam, Alan P. (2000.): *Antropologija glasbe*, Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

13. Palmer, Anthony J. (2008.): Multicultural Music Education: Pathways and Byways, Purpose and Serendipity, u: Reimer, B. /ed./ *World Music and Music Education*, MENC, London: Rowman and Littlefield Education. UK.
14. Previšić, Vlatko (1996.): Izazovi interkulturalizma (Uz temu), *Društvena istraživanja* 5 (5-6): 829-830.
15. Sekulić - Majurec, Ana (1996.): Interkulturalizam u obrazovanju – osnova interkulturalnog društva, *Obnovljen život* 51(6): 677-687.
16. Svalina, Vesna (2010.): Školski pjevački zbor u međunarodnoj interkulturalnoj suradnji. Glazba i interkulturalnost, u: Peko, A./Sablić, M./Jindra, R. /ur./ *Zbornik radova s 2. međunarodne konferencije Obrazovanje za interkulturalizam*, Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku/Učiteljski fakultet u Osijeku/Nansen Dijalog Centar Osijek, 355 – 370. URL: : http://bib.irb.hr/datoteka/478178.Svalina_Vesna_2010._kolski_pjevaki_zbor_u_meunarodnoj_interkulturalnoj_suradnji.pdf (24.6.2013.)
17. Šulentić Begić, Jasna (2010.): Glazba i interkulturalnost, u: Peko, A./Sablić, M./Jindra, R. /ur./ *Zbornik radova s 2. međunarodne konferencije Obrazovanje za interkulturalizam*– Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku/Učiteljski fakultet u Osijeku/Nansen Dijalog Centar Osijek, str. 327 – 340.
18. Topić, Ivana (2010.): Interkulturalizam u kurikulumu primarnog obrazovanja, *Napredak* 151 (3 – 4): 407 – 416.
19. Volk, Theresa M. (2004.): *Music Education, and Multiculturalism. Foundations and Principles*, Oxford: Oxford University Press. Inc.

Snježana Dobrota and Jelena Blašković

UDC: 78 : 316.65-057.87
Original scientific paper

ATTITUDES OF THE STUDENTS OF THE TEACHER EDUCATION UNIVERSITY ON THE INCLUSION OF INTERCULTURALISM IN MUSIC EDUCATION

Abstract: *Interculturalism is a real actualisation and interaction among various ethnic cultures in all segments of its particularity found in one location. Communication and dialogue in diversity are established through mutual permeation of cultures. Music as a potential fertile ground for pluralist ideas, thoughts and horizons is one of the ways to establish dialogue. The aim of this paper is to question students in their second (N=161) and fourth (N=149) year of education studies at the Faculty of Teacher Education with departments in Čakovec and Petrinja in order to find out their viewpoints on the inclusion of world music into music education in lower grades of primary school. The paper looks into students' standpoints on including world music into music education, their preferences in world music, how their age influences their stands on incorporating world music into music education as well as their preferences in world music according to place of studying. It also enquires into students' viewpoints on the possibility of establishing correlation between intercultural music education and other school subjects. The results indicate that a majority of students have positive views on world music and its incorporation into music education as one means of overcoming prejudice against certain ethnic groups. There is no significant influence of age and place of studying on students' standpoints on including world music into music education nor on their preferences in world music. The authors suggest the possibility of broadening music education curricula by introducing various examples of world music.*

Keywords: *interculturalism, music education, world music*